

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De modo gubernandi & instituendi Nouitios Religiosos & tyrones in vita
spirituali. Cap. XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

ten incisione venæ vel ulceris opus habent. Quæ de re S. Chryostomus: Quomodo Medicus si morbum sectione indigentem, vñctione, aut emplastro curare voluerit, citò quorundam incurabilem efficiet, cum congruam non adhibeat medicinam, ita si quis filios nimis usum lenitate arguat. Et alio in loco idem: Non semper expedit pharmaca lenia adhibere, sed quæ do viciis curationi resistit, oportet styptica, & mordacia admonere, quo morbo occurratur cuius. S. Bernardus hoc ipsum commendat.

Duodecimum sequitur, desperate de sanitate infirmi. Non statim resiliendum à curatione, etsi non statim succedat. Gutta cauat lapidem, non vis, sed sepe cadendo, sic quod vna hebdomada vel mente obtineri non potuit, potest sequenti. Quæ de re S. Chryostomus: Habet hunc morem Medicus, quamvis videat morbos esse grauiore, quam vi arte curari possunt non omittit tamen officium suum, vt si forte possit egrum vel longo tempore reparare, praesentiam artis ostendat: quod si nihil amplius proficit, habeat excusationem maiorem, ed quod nihil praetermiserit, quod ad se pertineret. Prosequenda itaque est aegri curatio cum spe sanationis. Nam, vt ait idem S. Chryostomus alio in loco, Etsi hodie verbis tuis non obtemperat, postea obtemperabit, & si neque secundo vel tertio admonenti obtemperabit, iterum tamen te videns virgineum, forte erubescet: & reuerentiam tuam curam ab his qua offendunt desistet. Et nunquam dic, quia semel & iterum & tertio & saepius dixi, & nihil proficit: Ne dicere desinas: nam quando magis in perseveraueris, tanto magis & merces tibi crescit. Non videtis quanta omnium Deus nos longanimitate tolerat, & quomodo quotidie negligimus obtemperare eius mandatis, & neque sic cessat à curâ nostrâ: Simili modo & nos erga fratres nostros bene affecti, magnam faciamus diligentiam, & oblectemur maligno illi demoni, vt irritos eius faciamus conatus.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

De modo exigendi rationem conscientie à senibus & Patribus matura virtutis, ac tuis qui diu cum laude in Societate Domitilia & Prouincias gubernarunt.

Um primus Prouincialatus in Prouincia Lithuanie mihi à R. P. Mutio Generali impositus esset, proposui ei varia dubia, optans me, & in me alios Prouinciales instrui, circa modum suauiter exigendi à subditis, praesertim senibus & maturis, rationem conscientie. Ad hæc ita mihi respondit.

Hic respondebo ad dubitationes à R. V. propositas circa modum exigendi rationem conscientie.

Primo quærebat: An Superior, qui semel accepit ab aliquo rationem conscientie, praesertim à personâ magne virtutis & auctoritatis (vt sunt Professi antiqui, & qui cum laude gubernarunt, & similes) possit annis

sequentibus, non exigere ab illò ita exactam, vt exigi solet ac debet à iunioribus?

Respondeo, Superiorem non solum posse à talibus non ita plenam, & distinctam rationem conscientie exigere, sed etiam non debere, nisi ratio aliqua extraordinaria (quod raro fieri solet) intercurrerit, quæ accuratorem conscientie rationem à talibus exigendam urgeat.

Secundo quærebat: An Superior, dum habet plenam subditorum suorum notitiam, possit ordinare, vt quisque rationem conscientie reddat Confessario, aut Patri Spirituali?

Respondeo, Etsi §. 40. Summarij Constit. insinuet, Superiorem posse aliquando, alteri exactionem rationis conscientie committere, tamen non conuenire, vt id faciat, nisi magnâ causa urgente: cum exactio rationis conscientie in Societate, vnum sit ex precipuis, & maxime propriis Superiorum officis, quod proinde ipsi non facile alteri committere debent.

Tertio quærebat: An Superior officio satisfaciat, si post acceptam semel ab aliquo exactam rationem conscientie, aliis deinceps annis à prouentioribus aetate & virtute Patribus, aliud non petat, quam vt si post redditam vltimò rationem, aliquid habeat ad conscientia sua manifestationem, quod Superiorem scire conueniat, illud dicat?

Respondeo, Superiorem videri tali modo officio suo satisfacere, neque ad exactiorem questionem obligari.

Quarto quærebat: An Superior à Patribus magna auctoritatis, & quorum virtus multis annis, in variis officiis explorata est, possit, ne quidem primo anno suæ gubernationis plenam & accuratam, qualis ab aliis exigere debet, rationem conscientie exigere, sed aliud ab eis non postulare, quam vt dicant, si quid habeant, quod ad manifestationem suæ conscientie Superiorem scire cupiant?

Respondeo, Posse etiam primo anno Superiorem à talibus Patribus aliud non exigere, & plerumque conuenire, vt amplius ab eis non requiratur, praesertim cum tales sponte suâ sese liberalius plerumque Superiori manifestare soleant, quam subinde alij, à quibus plenior conscientie ratio exigitur. Atque hæc me SS. R. V. Sacrisseius & orationibus commendo, Romæ 11. Ianuarij. 1631.

CAPVT DECIMVM OCTAuum.

De modo gubernandi & instruendi Nouitios, religiosos, & tirones in vita spirituali.

VT Nouitij pro totâ vitâ bene instruantur, & aliqum vitæ spiritualis tirones in statu seculari constituti; bene studendi sunt ipso initio eorum vitæ spiritualis in quatuor rebus.

Prima est, summum odium & horror carnis, sui peccati, etiam minimi, praesertim deliberati, ita vt nulla res creata sit, quæ magis abhor-

In Pſal. 1.

1. 2. c. 3. de Abel & Cain.

Exam. c. 4. 5. 10.

reant, atque à quantis minimâ Dei offensa: tum quia, vt ait S. Basilus, *Principium ad honorum apprehensionem seu emendationem vitæ (quæ in Nouitiatu inchoata est peculiari studio) est abſceſſio à malis* (quæ ſine præuio peccati odio non durabit) um quia vt dicit S. Ambroſius, *Cum renuncietur improbitati, ſtatim aſciſcitur virtus. Egreſſus enim malitia virtutis operatur ingreſſum eodem q̄ studio, quo crimen excluditur, innocentiâ copulatur.* Atque hæc eſt cauſa, ob quam S. P. N. Ignatius primum experimentum Nouitiorum eſſe voluit, *In Exerciſiis ſpiritualibus meſem vñ plus minus verſari: ad eſt. tum in examinandâ conſcientiâ, & antea-ſtâ vitâ recogitandâ, & Confeſſione Generali faciendâ, ac peccatorum ſuorum meditatione &c.* Hęc enim omnia benè penetrata, cum Diuinâ gratiâ pariunt ſtabile odium peccati, & horrorem cuiuſuis Diuinæ offenſæ: vti & manifeſtatio conſcientiæ eodem tempore in ipſo initio faciendâ ex præſcripto S. Patris, in quâ Nouitium voluit, *re nulla quâ Dominum vniuerſorum offenderit, celatâ, totius anteaſtâ vitæ rationem integram, vel certè verum maioris momenti Superiori reddere.* Cùm enim quoduis peccatum per ſe ſolum conſideratum, horrore & odio dignum ſit, multo magis, ſi ea omnia, vel ſaltem præcipua, ſiue in Cõfeſſione, ſiue in manifeſtatione conſcientiæ, & noſtri ad eas præparatione ponderatâ, magnum odium & horrorem ſui ingenerare poſſunt, ſi intimè, vti par eſt, eorum fœditas & grauitas, & multitudo conſideretur: præſertim ſi Magiſtri indultia frequens acceſſerit, quâ Tyronibus, ac præſertim in conferentiis publicis, ſæpè inculcauerit ſuas & Sanctotum conſiderationes, efficaci modo & cum ſpiritu propoſitas, ex quibus magis agnoſci poſſit peccatorum fœditas & grauitas, & inde naſci ingens eorum odium & horror, & ſequi fuga ac vitatio cuiuſuis Dei offenſæ, etiam minima. Quocirca expertus ſum in multis, qui ex Nouitiatu ſine hoc odio & horrore venerunt ad Collegia, eos liberè ſtatim viuere capſiſſe, & in multa labi peccata venialia quotidie: poſtquam verò à Patribus ſpiritualibus, efficaciſſibus conſiderationibus offenſa fuit iis, cuiuſuis minimi peccati grauitas ac fœditas, ad eò quouis abhorreere capſiſſe, vt deinceps maluerint ad pœnas inferni detrudi, quàm vel vnico deliberato peccato veniali Diuinam Maieſtatem offendere.

Atque hæc eſt prima radix & cauſa, cur multi vix abſoluto Tyrocinio biennali, quamprimum ſe adiunxerunt aliis, liberè peccare & transgredi Regulas incipiunt, quia non extulerunt ex Nouitiatu veram cognitionem & præcticam fœditatis & grauitatis peccati, & quod inde ſequitur, odium & horrorem illius, qui eſt fundamentum (poſt fidem) non ſolum Religioſi ſtatus, ſed etiam ſecularis. Ideò, vt ait Seneca, *In ruinam prona ſunt, quæ ſine fundamento cre-*

uerè. E contrario, qui hoc ſanctum exultant ex l. de ita Tyrocinio odium & horrorem, viuunt perfe- cap. 16. ctè, ſeruant omnes regulas, valdè proficiunt, Superioribus perfectè obediunt, cum aliis in pace & cum edificatione viuunt. Quocirca hæc in re benè ſe fundare debent Tyrones vitæ ſpiritualis tam ſæculares quàm Religioſi, ſi volunt in virtutibus magnos facere progreſſus. Et hæc res correfpondet primæ hebdomadæ Exerci- tiorum, & eſt ſinis illius, qui in illa aſſequendus eſt.

Alterum ad hoc ipſum neceſſariū eſt, vt in ſuo Tyrocinio Tyrones, tã Religioſi quàm ſæcula- res, acquirit ardens deſideriū perfectionis: hoc eſt, ſingulas quaſuis actiones perfectè faciendi. Ad hunc ſinem Exerciſia ſecundæ hebdomadæ poſſimum conducunt, eo modo & ordine facta, quo ſunt poſita in libro Exerciſiorum: vt præmiſſis profundis conſiderationibus de Regno Dei, de duobus vexillis, de tribus hominum claſſibus, de tribus modis ſeu gradibus humilitatis, & modis ſeu regulis bonæ electionis, meditando vitæ Chriſti Domini myſteria, concipiant ideam perfectè operandi, ad ſimilitudinem actionum & verborum & cogitationum Filij Dei. In his enim ſita eſt noſtra perfectio, *Chriſtiani hominis vitam, inquit S. Gregorius Nyſſenus: tria declarant atque diſtinguunt: actio, ſermo, & cogitatio.*

Ideò S. Pater puncta Meditationis de vitâ Chriſti in hæc tria diſtinguit, vt ad hanc normam omnia noſtra interna & externa fiant. Quocirca qui in Nouitiatu ordinarias Meditationes de Chriſti Domini vitâ benè expendunt, ſtabile concipiunt deſiderium, illudque ardens, omnimodæ perfectionis, atque tunc prætereà aſſueſcunt ad colloquia ſpiritualia. Ideò etiam in Collegiis viuunt cum magnâ edificatione, & Superiorum ac Dei ſolatio. Ad quod conducit maximè puritas animæ, orta ex odio & fugâ peccati, tum quia, teſte S. Baſilio, *Puritas eſt radix in Pſal. 6. earum qua per corpus ſiunt actionum;* tū quia Deus puritati eximie deditis, inſondit eximia donâ & gradus inſignium virtutum, vt docent Sãcti, & experientia indicat; tum quia acquiſito perfectionis deſiderio vehementer excitantur ad ſanctè viuendum poſt Nouitiatum, & Syndicis non indigent; tum quia Dei mos eſt, valdè ſe communicare iis omnibus, qui ardentè deſiderant perfectionem; inſta illud Chriſti Domini: *Beati qui eſuriunt & ſitiant iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* Et iuxta Deipatæ dictum: *Eſu- Luc. 1. rientes implevit bonis. Deus enim, vt inquit S. Gre- orat. 49. gorius Nazianzenus; Appetitionem ipſam ingenti- Orland. pretij loco habet ſiut ſitiri.* Ideò P. Petrus Faber, in- 1. 2. n. 109, ter monita Sodalitati Parmenſi relicta, hoc quoque monuit, vt Sacram audiendo circa E- ſt. in Pſ. 118. ſtationem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, peterent ſa- mem ſicimq; iuſtitia, idq; in ſummis numerandam eſſe denia. Merito: quia vt ait S. Ambroſius, *Cum Deum ridet*

videt animam desiderantem, replet eam bonis. Atque haec est secunda causa, cur multi absoluto Nouitiatu statim tepide viuere incipiant, quia discesserunt ex Nouitiatu non acquisito desiderio ad eam perfectionis: quo durante, omnia etiam difficilia alacriter fiunt, deoque durant etiam in Collegiis, & tempore distractionum ac impedimentorum. Alioqui, vt ait S. Dorotheus: Solebant Patres & maiores nostri asserere firmiter, quidquid animus alacriter non admittit, disturbum esse non posse. Conentur ergo illud acquirere illis considerationibus, & modis, qui ad illud concipiendum sunt apti, & a Magistris eorum iis tradi debent, praesertim per feruentes hac de re Exhortationes, & priuata colloquia, nunquam aspera, sed semper amabilia, iuxta Regulam secundam eorum. Hoc correspondet secundae hebdomadae Exercitiorum.

Tertium Tyronibus necessarium est. Amor crucis, hoc est, omnium rerum aduersarum, praesertim per quas propria existimatio, & honor impetitur. Hic amor concipitur per Meditationes de Passione & Christi Domini morte. Fouerur vna cognitione peccatorum commissorum, quibus loco satisfactionis debentur omnia aspera huius vitae, vt sunt accusationes, poenitentiae, calumniae, opprobria, non promotiones, degradationes. Et quando est ardens desiderium perfectionis, est etiam ardens amor & desiderium crucis, seu patienti omnia aduersa, non tantum vbi maior, sed etiam vbi aequalis est Dei gloria, iuxta tertium modum seu gradum humilitatis in secunda hebdomada a S. Patre explicatum. Imitatio etiam Christi patientis, est praecipua pars eius imitationis. Malus autem miles est, inquit Seneca, qui imperatorem gemens sequitur.

Dignum est ergo tibi, inquit S. Bernardus, dignum, inquam est, compari, commori, conspeli, passio, mortis & sepulchro: qui enim tanquam membrum Christi, dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Nam propter crucem pius dicitur est: qui iuxta Iesu Christi carnem suam crucifixerunt, cum vniu & concupiscentis. Occurrat itaque (memoriae nostrae) spiritaliter & ingerat se ipsum cordibus nostris Dominus Christus, proditus & venditus a Discipulo, a Iudeis tanquam vile mancipium pretio satanae comparatus, captus, tractus & ligatus tanquam homo sine adutorio, scisso verberibus dorso, vellicatus genis facie spatis illis, puncto verberibus capite, saucio lateri, terebratis palmis, pedibusque, confosus, & tanquam regulatori suo alludens, se ipsum non reluctanter cepit: & nudum caput, quasi in eadem malleatorum vitis plagas ad patriam de exilio transferendis, rapaciter paratis, nauum propriae mortis exoluit. Haec si sapienter accurate in Meditationibus ponderentur, incredibile desiderium excitant patienti omnia pro Christo, ita tamen, vt prius acquiratur solitudo & plene ardens desiderium perfectionis, supra secundo loco propositum: quia nisi illud

praecesserit, exercitium virtutum non durabit, sicut rami, & herbae, & flores cito flaccescunt, & arescent, si fuerint sine radice plantati. Ideo maxime laborandum est, vt haec tria quae hic commemoravi, & quartum quod statim proponam, tanquam radices omnium bonorum, prius acquirantur per illa media, quae praebet Societas, & quae periti & grati Tyronibus eorum Magistri adhibere solent. Et haec est causa tertia, ob quam post Nouitiatum turbantur multi, & circa vocationem tentantur, dum vel accusantur, vel puniuntur ob defectus, vel molestiantur a Sociis aut Professoribus, vel non promouentur ad scholas speciosas, aut non finito cursu Philosophiae, vel Theologiae amouentur, quia exierunt ex Nouitiatu male fundari in amore crucis. Ideo in hoc fundent se bene: alioqui, vel non perseverabunt, vel vitam ducent inquietissimam, & Superiores suos inquietabunt. Hoc correspondet tertiae hebdomadae Exercitiorum.

Quartum Tyronibus necessarium est, perfecta religio & renuntiatio propriae voluntatis, & rerum omnium aliarum. Hoc exigit iuxta doctrinam S. P. Ignatii. Amor erga Deum, sicut in mutua facultatum & rerum operum communicatione, & boni cuiusque. Ideo tyrones hoc acquirere debent omnino initio suae vitae spiritualis, vt nihil vnquam proprio arbitrio eligant, ac desiderent, quoad occupationem, quoad habitationem, quoad gradum, & quamuis aliam rem, quae eis contingere potest in tota vita, sed omnia ista donent Deo, vt is per suos vicarios id eis imponat, quod eis visum fuerit: ita vt nihil profus detrectent, nisi solum peccatum, si quod abest, & quod metuendum non est ad illud aliquis sollicitaretur. Hinc merito Christus Dominus docuit S. Brigittam: Perfecta charitas est illa ad Deum, quando homo nihil sibi de se relinquit. Apparet haec animi dispositio in omnibus iis, qui Tyrocinium suum bene traserunt, quia nihil curant, nihil praetendunt, nihil speciale desiderant, sed id solum, quod eis a Superioribus imponetur. Si applicabantur ad studia, tractabant studia; si ab eis ante tempus amouebantur, non murmurabant, non inquietabantur, & aliqui qui magis profecerunt etiam letabantur in quavis sui degradatione & non promotione ad altiore scholam vel gradum, vel Officium. Hoc correspondet practice quartae hebdomadae Exercitiorum.

Quoniam vero iuxta doctrinam omnium Philosophorum & Theologorum, habitus augentur per actus, & vt dicitur, gutta canat lapidem, non vi, sed saepe cadendo: vt haec quatuor supra memorata acquirantur a Nouitiis, & vt in illis bene se fundent, nec post Nouitiatum contrarium in eis appareat, debent assuescere ad frequenter iteranda de his rebus proposita, tum in Meditationibus quotidianis, tum quotidie

Contempl. de Amore Dei in 4. hebdomada.

Extrau. Reu. c. 34.

Ar. 1. 2. eth. 4. 1. 2. Plot. de sig. prof. Th. 1. 2. q. 63. a. 2. & q. 10. a. 1.

Bern in
8. punct.
perf. scri.
ep. 71.
2. 2. q. 52.
1.

tempore Sacri post Eleuationem, ea breuiter, sed ardentem, Domino offerendo, & gratiam pro eis semper exequendis feruenter à Domino petendo. Quoniam verò, vt ait S. Thomas, proprium est rationalis creature, quòd per inquisitionem rationis moueatur ad aliquid agendum; vt hæc proposita firma sint, & post Nouitiatum non euaneſcant, ſtabilenda ſunt in Nouitiatu aptis cõſiderationibus, quibus moueatur voluntas ad eorum executionem, præſertim in occaſionibus & difficultatibus, ac impedimentis, quæ ſe offerent poſt Nouitiatum, tempore ſtudiorum, & alio. Hæ autem cõſiderationes tum à Deo datur puris animabus in Meditatione, & aliis temporibus; tum ex lectione librorum ſpiritualium, præſertim eorum qui vias Sanctorum Confefſorum continent, tum ex pijs colloquijs, tum ex Magiſtri ſpiritus allocutionibus, & exhortationibus practicis. Ex quibus omnibus coæternatur præclara lumina, & menti altè imprimuntur, & adminiculo ſunt ad exequenda bona propoſita, dum ſe offert occaſio. Et talia lumina, (non ſola propoſita) ſuadebat annotata ſcripto conſeruare S. N. Xauerius, eorum enim lectio poſtea vehementer accendit cor ad exequenda propoſita heroica antiqua.

Turfl. 6.
cap. 13.
a. 3. §. 1. 2.
c. 4. §. 2. c.
5. §. 1. 2. 3.
c. 6. §. 1. 2.
c. 2. §. 2. c.
15. §. 1. c.
23. 25. 26.
c. 39. §. 1.
c. 49. &
50.

Talium luminum annotatorum à P. Balchate, Alvarez, multa exempla poſuit in eius vitâ P. Ludouici de Ponte.

Quòd ſi quis interroget primò. Quibus modis in particulari poſſit valdè adiuuari Nouitius vel Tyro in vitâ ſpirituali, vt quatuor res ſuprà dictas initio ſui tyrocinijs acquirat, & poſt ea iuxta illas ſemper viuat.

Reſpondeo primò. Inuari poterit iis modis, qui à S. Scripturâ & Sanctis Patribus, ac vitâ ſpiritualis Magiſtris tradi ſolent, pro acquirendis virtutibus, vt ſunt Oratio, Sanctorum inuocatio &c.

Reſpondeo ſecundò, & ex Hiſtorijs Eccleſiaſticis, & ex multorum annorum experientia agnoui, hæc magnoperè prodeſſe ad quatuor illa aſſequenda:

cap. 2.

Primò. Benè peragere primam probationem iuxta regulas Magiſtri Nouitiorum.

Secundò. In primâ probatione diſcere praxim meditandi in Exerciitijs traditam, & iuxta illam meditari.

Tertiò. Benè penetrare puncta Principij, ſeu fundamenti, de ſine ob quem creatus eſt homo, poſita initio Exerciitijs, & in iis cõſiderandis adhuc in primâ probatione (poſt intellectam praxim more noſtro meditandi) aliquot horis, diuerſis tamen temporibus, verſari. Hoc ſolum cum Diuinâ gratiâ ſufficeret, ad illa quatuor in alto gradu attingenda, ſi intimè penetrarentur.

Quartò. Penetrare intimè peccati grauitatem, ſœditatem, damna, neceſſitatem ſatiſfaciendi pro iis, pœnas iis in purgatorio deſtina-

tas, grauiore omnibus ſupplicijs, & martyrijs.

Quintò. Intimè agnoſcere, damnatos, ſi offerretur iis liberatio, omnia iſta quatuor toto conatu quaſituros & executuros; maius autem eſt beneficium, non eſſe damnatum poſt tot peccata, quàm liberari damnatum, vt oſtendi in quadam Meditatione de inferno.

Sextò. Facere aliquos valdè heroicos actus non ordinarios, noſtri valdè humiliatus, & nos confundentes coram alijs, (præter ordinarias & quotidianas victorias ſui in rebus occurrentibus,) ad quos reduci poteſt Confefſio generalis, aliàs ante ingreſſum bene facta (quæ valdè rarò bene fit) vltro repetita coram Magiſtro Nouitiorum (multò poſt primam probationem) cum adiunctione circumſtantiarum, eſſi non neceſſarium ad Confefſionis integritatem, tamen valdè ruborem & confuſionem conſententi adferentium, expectam ad dandum Deo guſtum hac noſtri confuſione. Multum prodeſt hæc res, & aliæ publicæ confuſiones.

Septimò. Benè penetrare & ſepè ruminare puncta tradita à S. Patre in Exerciitijs, de Regno Chriſti, de duobus vexillis, de tribus hominum claſſibus, de tribus gradibus ſeu modis humilitatis, & de modis bonæ electionis, applicando eos non ad electionem ſtatus, quem iam elegimus, ſed ad electionem modi viuendi in hoc ſtatu, iuxta noſtras Regulas & conſuetudines.

Octauò. Diu meditari cum magnâ applicatione de Regulis diſſicilioribus Summarij, vt ſunt 8. 9. 10. 11. 12. & ea quæ ſunt de obedientiâ, & de manifeſtatione ſynceræ conſcientiæ.

Nonò. Semper, ſemper, ſemper, colloqui de rebus merè ſpiritualibus, & conuerſari cum perſonis magis edificatiuis, & fugere bono modo colloquia cum liberè viuentibus, & paruas regulas non ſeruantibus.

Decimò. Sæpè alloqui Patrem ſpiritualem, & ei omnia ſua ſincerè aperire.

Vndecimò. Legere libros affectum pijs excitantes, vt ſunt Vitæ Sanctorum: Legere autem non ex curioſitate, ſed ad mouendum affectum, id eſt non feſtinanter legere, ſed lentè, & cum quadam reflexione & applicatione ad noſtrum modum viuendi corrigendum & perfeſciendum.

Duodecimò. Frequenter intra diem, tempore lectionis ſpiritualis, remiſci verborum S. Bernardi, quibus ſe in Nouitiatu excitabat: Ad quid veniſti? Item Regulæ ſecundæ Summarij ſinem noſtrum indicantis, perfectionem noſtri & aliorum per nos procurandam: Ad quod multa paranda ſunt.

Decimotertiò. Accuratè meditari & examinare conſcientiam, & Sacramenta Confefſionis & Eucharistiæ ſuſcipere.

Diis

Decimoquarto. Querere frequenter, & privatim & publicam manifestationem nostrorum defectuum.

Decimoquinto. Inchoare Tyrocinium cum magno seruore, iuxta monitum S. Bernardi: *Si incipis incipere perfecte, nam si perfecte incipis, cito ad perfectionis culmen peruenies.* Agnoui hoc naturae homine Aristoteles: *Impossibile inquit, ex primo errore in principio commisso, non peruenire ad extremum multo quia, ut ibidem cap. 4. ait, Principium, dicitur esse dimidium totius.* Et cuius Iurisconsultus: *Causa sine rei potissima pars, principium est.*

Decimosexto. Examine particulari quotidie vii exacte, iuxta praescriptum S. Patris in Exercitiis, eo modo, quem declaravi in Opusculo, de conferendo spiritu, praesertim quoad collationem diei precedentis cum praesenti; hebdomadae cum hebdomada &c.

Decimosextimo. Primâ die cuiusvis Mensis, loco Meditationis, meditari de praesenti statu nostro, an simus meliores nec ne, hoc mensē, quam praeterito quoad haec:

Primo. Quoad diminutionem peccatorum in numero & grauitate.

Secundo. Quoad passionum refranationem.

Tertio. Quoad modum bene faciendi ordinaria opera.

Quarto. Quoad feruorem in bene operando.

Quinto. Quoad minorem fugam aduersitatum & sensum earum.

Sexto. Quoad desiderium magis proficiendi.

Decimooctauo. Nunquam se excusare, nisi introgauerit Superior.

Decimonono. Seruare tam arctè silentium, & alias regulas, quae à tepidis habentur pro paruis, ut nunquam earum violentur.

Vigesimo. Nullas dicta vel facta condemnare, & voce, & mente, sed bene interpretari omnia, id quae facere ex puro Dei amore erga alios, quia sunt eius iniunctio, & ab eo tedempti, & creatura eius: magna bona hinc nascuntur.

Vigesimoprimum. Ob eandem causam nihil denegare vili petenti quae possis ei praestare sine vilo peccato, & sine violatione vilius regulae maxime si petat rem tibi difficilem, talem tamen, quae sine impedimento boni maioris possit praestari.

Vigesimosecundo. Reducere conscientiam ad talem puritatem, ut vix, ne vix quidem, inuenire possis, quod confitearis. Hoc est fundamentum rerum omnium: & hinc ordianda est cura nostri profectus.

Vigesimotertio. Frequenter elicere actus humilitatis, anteponeo tibi omnes alios, & cum quadam intus veneratione eos tractando, tanquam te meliores & omni bono digniores.

Vigesimoquarto. Saepè mente offerre Sanguinem Domini Iesu Christi pro nobis effusum, &

omnia eius merita, pro illis rebus pro quibus ille effudit.

Vigesimoquinto. Date operam ne vllam temporis particulam, etiam minimam, male expendas, sed in re aliqua Deo gratâ, & conformi mēti Superioris, & conuenienti tuo praesenti statui & occupationi.

Vigesimosexto. Pœnitentiis externis priuatis quàm plurimis corpus affligere propter Deum, iuxta concessionem Superiorum. Habent enim magnam vim ad conciliandâ homini multa & magna Dei dona.

Vigesimosextimo. Sensuum talem gerere custodiam, qualis est praescripta à Regulis modestae.

Vigesimo octauo. Saepè Domino dicere: *Domine volo facere, & facere, & pati pro Te, quidquid vis; & volo vitare, quidquid vis à me vitari.*

Vigesimonono. Saepè orare cum affectu patientiae & benevolentiae pro iis, à quibus aliquid passus es vel pateris. Hoc enim valdè conciliat gratiam apud Deum & liberalitatem eius mouet, ut in nos conferat insignia dona.

Si quis interroget secundo quo ordine à Nouitio media supra dicta sunt adhibenda, ut quatuor illas res in Nouitiatu consequatur.

Respondeo. Ea media adhibeat, primò quae sunt propria viae purgationis, & Exercitiis primae hebdomadae congruunt, uti sunt, quae paulò ante enumerata sunt §. 1. & sequent. vsque ad 8. Item quae §. 14. 15. 16. 18. & 22. ac 27. dicuntur.

Si quis interroget tertio. Quomodo intelligendum est id, quod supra dictum est, nunquam asperè, sed semper amabiliter debere procedere cum Nouitiis eorum Magistrum, cum certum sit teneri eum saepè & reprehendere, & punire, etiam grauitur quandoque, dycolos & rebelles &c.

Respondeo, omnino necesse esse, ut dycolus, dum opus est, increpentur, & puniantur, & verbis acerbis eorum malitia eis ostendatur, sed id debet fieri iuxta monita & exempla Sanctorum, & iuxta Statuta Societatis. Quod fiet, si correctio verborum & puniatio poenarum exerceatur his modis.

Primò sine ira, & significatione irae. Nam, ut Reg. 50. ait S. Basilii, *Cum indignatione & ira castigatione sua, aduersus aliquem viti, hoc baudquaquam est à peccato eum liberare, sed delictis se ipsum obstringere.* Quomobrem Apostolus dixit: *In mansuetudine corripite eos qui resistunt.* Et ut subdit idem Sanctus, & peritus Reg. 51. vitae Spiritualis Magister: *In adhibendis curationibus iis, qui vitioso animi affectu aliquo laborant, consuetudinem Medicorum imitari debet, ut videlicet agris non irascatur, sed contra morbum pugnet.* Nec enim Medicus irascitur, dum carnem adurit, pro cauterio.

Secundò. Corriganur & puniantur defectus sine asperitate, & iniuriis verborum offensiuorum.

Instr. ad
Superior.
c. 1. pag. 2.

l. i. Offic.
cap. 2.
Rib. 1. 5.
cap. 6.

c. 1. pag. 7.

c. 2. n. 4.
pag. 20.

rum. Ideo S. Bonaventura in libello illo aureo de sex alis, valde commendato Superioribus à P. Claudio f. memoriz, monet Superiorem, vt modestè, & maturè, & benignè, ad singula respondeat, & impetum feruoris reprimat: ne in voce aut vultu, seu motibus impatientiam ostendat. Tunc enim magis proficit per patientiam, & tandem deuincit, quos impetuosè agendo prouocaret, dicente Scripturà: Vir iracundus prouocat rixas, qui autem patiens est, mitigat suscitat. Non audent ei subditi necessitatem suam aperire, iuxta illud Iob. Si exasperimus loqui tibi, forsitan molestè accipies. Atque hoc ipsum, præter alios, suos monuerat S. Ambrosius. Sit monitio sine asperitate, & hortatio sine offensione. Hanc ob causam S. P. N. Ignatius, in obiurgationibus, sermonis grauitate sine omni acerbitate utebatur: neque verbo momordit quemquam, sed rerum seu, a explicatione compungebat, nec quemquam cuius a. ius etiam obiurgaret, vocabat aut non obedientem, aut superbum, aut inermem & pigrum, sed quòd cuique inesset vitij, rei explanatione ostendebat. Hoc primæuo Spiritu Societatis imbutus à S. Ignatij discipulis P. N. Claudius, in pulcherrimâ illâ Instructione datâ Superioribus nostris anno 1604. damnat eos Superiores, qui subditos exasperant, atque exacerbant, cum in ipsa correctione stomachum potius quendam animiq; perturbationem, quam sincerum charitatis affectum, commiserationemq; præferunt: cum acerrimis verbis rem exaggerant, usq; nonnunquam mordacibus & contumeliosis: cum acerbiora denique medicamenta ingerunt, quàm aut morbi vis requirat, aut agri conditio & natura patiatur. Quo ex fonte mala plurius emanant. Ideoq; S. Gregorius ad Vrbicum Abbatem scribens, ex imperato & incondito eius agendi modo, dissolutam Monasterij Regulam suscipere dicit. Quod ex nullâ, inquit, aliâ re euenire valuit, nisi quia tua dilectio, in regimine suo inordinata est: nec cum grauitate vales aliquid disponere, sed modo studeas peccantibus leniter blandiri, modo inordinatè & extra modum nimium irasci. Hæc P. Claudius. Et in aureo libello Industriarum sic Superiores instruit. Sciat suauitatem in eo suam esse, si in obiurgationibus v. g. nihil asperum aut iracundum, aut perturbatum appareat, sed paterna grauitas, pia quedam compassio, & dulcedo quedam, sed viuida tamen & efficax, eluceat. Si à pumiente non tam voluntas humiliandi & castigandi, quàm necessitas quedam ex zelo boni communis, & vilitate ipsius etiam qui punitur, aliquid extorsisse videatur. Si negemus quod negandum est, quasi cum quodam doloris sensu, parati concedere quando, & quod expèdite videbitur, si imperfectiones ita emendari velimus, non quasi nimium emungentes, ne sanguinem eliciamus, verùm quasi exactores quidam, benigni tamen: qui non veluti vincendi studio, sed in bonum Societatis, atque ad eò ipsius subditi, id velimus: ac si cum ipso in vnum conspiremus, ad victoriam de tentatore reportandam. Si inbentes, circumspèdè & amanter, Dei gloriam & subditorum lucra, non aliud quidpiam nos querere, ostendamus. Si quod hodie non presatur, patienter in crastinum expectemus: ita

tamen vt semper expectatio finem, spelet, & media applicet accuratè. Siquidem quoddam ex inopiâ spiritus à subdito obtinere non valeamus, nullâ ratione efficacius aut suauis consequi poterimus, quàm si ille diligens sui scrutator, & spiritalis euaserit. Si denique ita in visceribus charitatis cum subditis agamus, vt & suas tentationes in nostrum, velut matris, sinum facit deponant: & vicissim correctiones nostras, siue quacunque à nobis proficiuntur, tanquam ab amore profecta, respugnante licet sensu, animo tamen non exacerbat, suscipiant. Et in primâ ad Superiores Societatis epistolâ, primo sui Generalatus anno scriptâ, sic Superioribus tradit modum suos subditos tractandi. Statuendum est hunc exercitum (Societatem scilicet nostram) esse sistorum Dei, congregatorum ex charitate non fictâ, corde magno, & animo volenti &c. Et cum sint Filij Dei, satis apparet, quibus oculis sint aspiciendi à Superiore, quando amore ac reuerentiâ disponendi &c. Et cum seruitus quadam ex amore sit, id efficax maximè erit ad eos dirigendos si Superiores eorum tenent ac possideant voluntatem. Ad quod præcipue conducit, si subditi vere intelligant se à Superioribus diligere, qui suis se filios, Patres, Matres, Nutrices, Medicos, denique omnia omnibus, pro cuiusque necessitate exhibeant necesse est. Quare D. Bernardus cum Superioribus agens. Diserte, inquit, subditorum vos matres esse debere, non Dominos; studeat magis amari quam metui, atque idem paulò post. Quid inquam vestrum super eos aggrauatis, quorū unum potius onera portare debetis? Cur morsus à serpente paruulus fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem cum magis oportuerat tanquam ad finem recurrere matris? Quod idem etiam antè D. 2. p. Past. Gregorius præclare docuerat iis verbis. In quâ videlicet compassione, necesse est talem se qui præfati exhibeat, cui subditi quicque, occulte quaque sua prodere non erubescant: vt cum tentationum suarum fluctus paruuli tolerant ad Pastoris mentem, quasi ad Matræ sinum recurrant: & hoc, quod se inquinari pulsantis culpe sordibus præudent, Exhortationis eius solatio, lacrymis orationis lauent, & hunc sanè affectum animi etiam Moyses ostendebat, cum ita reputaret, & diceret Deum sibi, ita populi illius (duri, rebellis, obstinati, pessimi, multò peioris, quàm sint, & fuerint, & futuri sint vlli ex Societate eiecti, & eiciendi) curam demandasse, quasi ipse eam omnem multitudinem concepisset, ac genuisset, eiq; Dominus expressè præcepisset. Porta eam in sinu tuo, sicut solet nutrix portare infantem suum. Hinc etiam illa Pauli Apostoli voces: Facti sumus, inquit, paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foueat filios suos. Et filii mei, quos iterum parturio. Sic sic nimirum sancta memoria B. P. Ignatius in Constitutionibus exigit, vt Superiores amari potius, quàm timeri studeant. Sic in formulâ Instituti præcipitur, vt in gubernatione memores simus benignitatis, & mansuetudinis Christi, & formula Petri & Pauli Apostolorum. Hæc & his plura in eadem epistolâ prosequitur. Et Instructione 12. 6. & 7. n. p. 66. Congregatione approbatâ ait: Summè necessarium est, vt Superiores eam præferant comitatem, ac beneuolentiam, qua subditos ad se totos magnâ fiducia

operiendos allicitat. Et in Industriis Superiorem monet; Vt nihil pratermittat per se, & per alios alios, quod ad eximendas suspiciones, & gignendas amoris sui opinionem facere possit; certus, nisi hoc fecerit, nulla Medicamentorum genera profutura.

Et P. Euerardus quartus Societatis nostrae Praepositus Generalis, eximia vir prudentiae, cui Societatem tantum debere, quantum debet S.P.N. Ignatio (solae Societatis fundatione excepta) audiui Romae à P. Ioanne Alvarez Assistentente Lusitaniae (qui ad Generalatum Societatis vocatus habuit in septimam Congregationem generalem) hic, inquam, tantus vir in sua ad Superiores epistolâ, impressâ in libro Epistolarum Generalium, in ipso Exordio epistolae sic scribit: Inter ea quae Superiores Societatis inter certissima habere debent, id vnum est imprimis, non inuentionem relictam, non prudentiam, non alia id genus duntaxat esse necessaria vt è more atque Instituto nostro, cum mansuetudine & amore agatur. Si ergo Superioribus haec seruanda sunt ex more, & Instituto Societatis, multo magis Magistris Nouitiorum, & Patribus Spirituibus, qui (proprie loquendo) non sunt Nouitiorum & eorum, quorum Confessiones audiunt, in foro externo Superiores, nisi simul sint Rectores (sed tantum Confessarij & Moderatores, quoad quaedam exteriora iis concessa in Regulis eorum. Merito igitur Societas tradens modam gubernandi Nouitios, postquam regula prima mouit, qualis esse debeat in se & erga se Magister Nouitiorum, statim ante omnia, primo loco haec ei praescribit: Amabilem se praestet, & vna integritate, ac discretionem, ita se gerat, vt omnes qui in probatione sunt, ad eum cum suis tentationibus confidenter confugiant, eiq; se ipsos confidenter aperiant, & ab eo consolationem & auxilium in omnibus in Domino sperent.

Ad quae conducit, (vti omnino necessarium est) vt quilibet Nouitiorum Magister vitet ea, quae gubernationem reddant iniquam & asperam: quae P. Claudius esse viranda à Superioribus praecarat & planè diuine scripsit in auro illo libello Industriarum, qui etiam saepe legitur à saecularibus: nam Romae publicè venditur impressus in Gallia. Praeterea magnoperè prodegnit seruentur ea, quae idem sanctus & prudens ac expertus noster Generalis scripsit de vitandâ à Superioribus asperitate in primâ suâ ad Superiores epistolâ impressâ.

Dices primò Spiritum sanctum monere: Irascimini & nolite peccare. Licet ergo Superiori irasci, dum dyabolus corrigit & punit. Respondeo primò cum S. Gregorio, admonente Bennoem Abbatem, vitius subditorum irascendum esse, eaq; persurgenda, personis verò delinquentes diligendas, non irascendum illis.

Respondeo secundò aliud esse irasci, aliud iracundè corrigere & punire, ostendendo exterius iram. Illud licet, si causa sit irascendi, & si modus non excedatur, & si ira (vt passim Sancti quo-

que alij preter S. Gregorium docent) contra vitia, non contra personas, maneat in solâ mente. Exterius autem eam exercere non licet Superioribus erga subditos, quia id Deus vetuit (praeter Sanctos) tum aliàs, tum per Apostolum Paulum: Quamuis enim essent (vti eos appellat) insensati Galatae & non obediens varitati, & stulti ac carne consummati, & se circumcidentes contra prohibitionem Apostolicam, instruens tamen Superiores eorum, ita monet: Si praecipuus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui Spirituales estis, (scilicet Praelati) huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Quae verba ponderans S. Chryostomus: vt ostenderet, inquit, eos vehementer mites esse oportere, non dixit (in mansuetudine) sed (in spiritu mansuetudinis) declarans, haec etiam spiritui placere: quippe cum hoc ipsum, posse cum humanitate corrigere peccantes, domi sit spiritua- li. Hinc P. Euerardus in epistolâ supra citatâ scriptum reliquit: Quantumvis subditi ab exactâ obedientia ratione deficiant, humana tamen imbecillitas, magnam sanè industriam, amorisq; significationem à Superioribus deposcit. Apertum enim est, rationem iusq; ipsum postulare, vt quemadmodum nostri homines, se per summam libertatem Deo Dominog, nostro consecrarunt sic à Superioribus excipiantur eodem amoris sinu, ac tractentur. Quocirca S. Chryostomus etiam seruos & mancipia à saecularibus Dominis sine irâ iubet tractari, dum corriguntur & puniuntur. Sine, inquit, increpes, sine commoneas, sine quicquid facias absque irâ fiat & furore. Si enim increpans Medicus impatiens est, quomodo poterit alium curare, qui se prius afflixit, semetipsum non sanans: Si quis Medicus alteri curaturus accederet, prius habens suam manum vulneratam, itane curationem obibit absit. Similiter & tu, ne tunc increpes, ne commoneas. At non timebit, inquit, imò magis timebit. Tunc autem: etiamsi iusta dicas, furori seruus imputabit: si verò cum mansuetudine, se ipsum condemnabit. Si ergo serui non sunt increpandi, verbis vel gestibus iram praesferentibus, quantò minus Filij Dei, subditi Christi, & fratres minores Superioris, vel filij in Christo? Bona mater charitas, inquit S. Bern. pro hac ipsâ re citatus à P. Claudio, quae siue foueat infirmos, siue exerceat prouocatos, siue arguat inquietos, sicut filios diligit vniuersos, & cum te arguit, mitis est. Quinimò, non tantum patrem erga filios, sed neque Iudicem erga reos iracundè procedere docet. Nam, vt scripsit S. Hieronymus Hispal. Quidam dum iudicare incipiunt, irascuntur, ipsamq; iudicij sententiam in insaniam vertunt. De quibus rectè per Prophetam dicitur: Qui conuertunt in furorem iudicium. Qui enim iratus iudicat, in furorem iudicium mutat. Vnde meritò S. Hieronymus in illa verba Iob, non te ergo superet ira, Oprimus, Iob, inquit, Iudex est, qui his pessimis, iracundâ & cupiditate, duobus vitius, non tenetur.

Cum ergo Superiores & Patres Spirituales in Ordinario cursu sui officij, debeant in suis etiam delinquentibus, praesertim in ratione conscientiae exigendâ, procedere vt patres, non vt

Gal. 3. 1. 3. Gal. 5.

Act. 15. 20. Gal. 6. 1.

Chry. in Comm. pag. 66.

h. 62. ad pop.

Ber. ep. 7. Cl. ep. 1. pag. 79.

1. de sc. bon. c. 56.

in c. 36. Iob.

Inst. 14. n. pag. 80.

Iudices (quia hoc illis à Societate veritum est) multò minus iracundè suos delinquentes debet tractare, & asperè: quandoquidem hic asper modus & ferus, etiam Iudices iudicialiter procedentes dedecet. *Plus enim proficit amica correptio*, inquit S. Ambrosius, *quam turbulenta*. Quod etsi in omnibus experientia ostendit, multò magis in Nouitiis, qui tanquam tenera planta, graui pòdere, vel alio modo violento tractare, facillè franguntur. *Planta ait S. Chryl. nuper humi confisa, facillè reuellitur: per multum temporis firmata radicitus, non itidem. Et adificium recenter fundatum, à vexantibus facillè subuertitur, bene verò firmatum, multa diuersè conantibus prabet negotia*. Enituit hac in re S. P. N. Ignatij mira discretio, vt enim alia omitam exempla, cùm vidisset nobilitate natum Nouitium, nostro fabro murario, murum ad publicam vrbs plateam erigenti ministrare, & vehementer confundi ac erubescere, dum à notis sibi ciuibus transuentibus, illo in ministerio occupatus cerneretur, S. Pater veritus ne quid grauius pateretur iussit illum statim inde abscedere, nec fabro ministrare amplius, sine suo iussu expresso: & aduocatum Patrem Ludouicum Confalum (qui hæc literis mandauit) Domus Ministrum reprehendit, quòd non habità ratione Tyrocinij, & debilitum adhuc vitium nobilitatis adolescentis, eum mortificandi studio, periculo grauioris turbationis exposuisset. Ex hoc paterno discreti Patris nostri exemplo discere possumus, aliter teneras, aliter solidas plantas, in hoc Dei horto (vti Societatem appellauit coram Carolo V. Borgia) esse tractandas, & sine iracundiæ signis corrigendas.

Dices secundò si idèò abstinendum est ab irà & asperitate verborum in increpationibus, ne offendatur rei, etiam à pœnis abstinendum erit, quia & pœnæ iniunctæ offendunt delinquentes.

Respondeo, si pœnæ etiam valdè graues, iustas ob causas, mihi animo, & non aspero sermone iniungantur, non offendunt, etsi displiceant parti inferiori delinquentis, cui bonis modis priuè ostensum sit, iustam intercessisse eius puniendi causam. Patet hoc certissimà experientia quotidiana, vbique terrarum in Domiciliis, quæ paternè gubernantur. Sanè S. Ignatius noster, longè grauiores pro leuissimis erratis pœnas assignabat, quàm nunc assignentur, pro magno: ab omnibus tamen incredibiliter amabatur, & omnes, etiam grauissimè puniti, se ab eo vehementer amari existimabant, teste oculato Ribadeneira, neque vllà contra eum perturbatione concitabantur. *Amoris enim de eo preconcepta opinio erga subditos, ex paterno eius agendi modo deriuata, & suauis ac mitis, etsi ad feneritatem (paternam tamen) compositus sermo, quo pœnas iniungebat, earum asrimoniam leniebat, dulcemq, reddebat*.

Quà de re extant quoque præclara moni-

ta peritissimi rerum spiritualium, & per multos annos Nouitiorum Magistri, eximiam vitæ sanctimoniam, tum aliis rebus, tum integritate totius corporis post mortem commendatâ præditi, Fratris Ioannis à Iesu Maria Carmelitani discalceati: qui sui Ordinis Magistros Nouitiorum instruens, sic monet in primâ parte Instructionum, planè iuxta Societatis nostræ Spiritum, & in vitâ S. P. Ignatij, & in libris Instituti nostri expressum. *Quod ad sermonem spectat, studeat Magister, siue priuatis in colloquijs, siue in communibus Exhortationibus, siue etiam in culparum correptionibus, verba in melle charitatis imbuiere, & sermonem spiritus lenitatis temperare. Certò, sibi persuadeat, verborum asperitatem, ne dum contumeliosas increpationes, spirituali profectui viam præcludere. Aut enim eiusmodi verba corde summissa audiuntur, aut secus: Si secus exploratum est, cor inde magis obdurari, & correptoris odium concipere. Si patienter audiuntur, timor vt plurimum non filialis, sed seruilis, ac proinde violentus generatur. Omnino autem comperitum est, ad perfectam charitatem eo timore corda parum proficere. E contrario addit numero 9. Si lenis sermo sit, ita, vt non præcepit aliqua passio, sed Christi charitas eum proferre videatur, sensim illabitur in cor, & illud emollit. Asperiora quippe verba, quasi iacula cor elidit, ne vulneretur: lenia verò, quasi mollia quadam fomenta libenter accipit. Quocirca Iesus Christus ipse Magistrorum exemplar, suauissimis potius Instructionibus, quàm increpationibus viuens adhuc, Discipulos erudiebat. Cuius in scholâ Paulus eruditus, Methodum correptionum præscripsit aens: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Non inquit; Arguite, corripite, vel aliquid eiusmodi: (vti ante illum quoque hoc ipsum ponderant, S. Ioannes Chrysostomus) sed instruite. Neque inquit, vos instruite; sed vos, qui spirituales estis, instruite: ac si aperitiùs dixisset, non esse virorum spiritualium, hoc est eorum, qui à Spiritu sancto aguntur, inuebi, vel commoueri aduersus delinquentes, sed potius verborum, & actuum lenitate, illos non tam carere, quàm ad salutem instruere. Quomodo autem culpæ corripiendæ sint, tradit præclarè num. 10.*

Iam verò si in culparum correptione, vbi culpa id videntur exposcere, adhuc oportet lenire sermonem, minimè dubium erit, in Exhortationibus ad virtutes acquirendas, vitia extirpanda, mundum contemnendum, & similibus alijs, non esse miscenda acria verba. Ex eo, inquam, verborum genere quibus nonnulli Concionatores ad Christianam perfectionem nuntur, cor violentè impellere. Sint ergo verba Magistri suauia, & Spiritus Sancti vnitone delimita: & iis plane verbis certò speret se corda Nouitiorum quasi iaculis confixurum. Sic enim Spiritu Iesu Christi agatur, tanquam idoneus eius Minister, eius nempe, de quo scriptum est: Mollis sunt sermones eius super oleum: & ipsi sunt iacula. Modum autem punien-

lib. 8. in
Luc. c. 17.

h. 80. ad
pop.

Rib. l. 5.
cap. 7.
Confalu.

in ep ad
Galat.

num. 11.

pariendi culpas hunc præscribit: Si verò culpa, vt
debet, corrigenda sint, culpam sic à persona scernat, vt
interim dam culpam reprehendat, personam diligere vi-
deatur. Quod certè assequetur, si abstractè culpe defor-
mitatem representet, vt persona ipsi displiceat, & per-
sonam intercalatis verbis blandè alloquatur, tanquam
rem sanè amabilem, & à culpa turpitudine longè di-
uersa. Vt et quoad poterit verba, Magisterij authorita-
tem reddentia: & velut vnus ex discipulis, non quasi
iam perfectionem adeptus, verùm tanquam in agone
contentens, & sequens, si quo modo comprehendat, com-
mitem & participem laborum se illis adiungat. Sic
enim cordibus illorum dominabitur. Deinde addit
numer. 12. Quod verò ad opera pertinet, singulari a-
moris significatione, non solùm in Spirituualibus, que
poterem locum obtinent, sed etiam in corporalibus ne-
cessitatibus discipulis adst. siue valeant, siue agrotent. Et
nonnullas quorundam discipline intermissiones, cum
eos refectione, somno, vel aliis commoditatibus indigere
deprehendit, indulget. Quin etiam & tempus ante-
uertat, aliquasq; huiusmodi modicas, & raras inter-
missiones, non vt que adeo necessarias, iis præsertim, qui
sunt natu minores, & delicatiores, per obedientiam in-
iungat. Vix enim dici potest, quantam vim eiusmodi
pauis in filios indulgentia habeat, ad cursum perfectio-
nis incitandum. Sec. Contra verò, si in eo genere Magi-
strum seuerum offendant, non modò non celerius cur-
ram, verùm pre anxietate & metu seueritatis, aut sui
curam non deponant, aut certè ab incepto Monastica
vite statu desistant. Eadem commendat. cap. 4.
de zelo numer. 9. Et capit. 2. de mansuetudi-
dine, hæc ipsa accuratè inculcans numero, 67.

Confrimo primò supradicta, præclaro testi-
monio & colloquio S. Anselmi, postea fa-
cti Archiepiscopi Cantuariensis. De quo hæc
enim familiaris Eadmerus in eius vitâ scri-
bit:

Quodam, inquit, tempore, cum quidam Abbas, qui
admodum Religiosus habebatur, secum de his, que Mo-
nastica religionis erant, loqueretur, ac inter alia, de
pauis in claustro nutritis verba conferret, adiecit:
Quid obsecro fiet de istis? Peruersi sunt & incorrigibi-
les, die ac nocte non cessamus eos verberantes, & semper
sunt sibi ipsis deteriores. Ad quæ miratus Anselmus,
non cessans, inquit, eos verberare: & cum adducti sunt,
quales sunt: Hebetes, inquit, & bestiales. At ille: Quam
bene omne nutrimentum nostrum expenditis, qui de
hominibus bestias nutritis? Et nos, ait, quid possumus
inde? Modò omnibus constringimus eos, vt proficiant,
& nihil proficiunt. Constringitis? dic mihi, quæso,
Domine Abba, si plantam arboris in horto tuo plan-
tatis, & mox illam omni ex parte concluderes, vt ra-
mos suos nullatenus extendere possent, cum eam post
annum excluderes, qualis arbor inde prodiret: profe-
cto inutilis, incuruis ramis & perplexis. Et hoc ex
eius culpa procederet, nisi tuâ, qui eam immodera-
tè conuulsiisti: Certè hoc facitis de pueris vestris. Plan-
tati sunt per obedientiam in horto Ecclesie, vt cres-
cant, & fructificent Deo. Vos autem in tantum ter-
Lancij Opusc. Tom. 2.

raribus, minis & verberibus (idem iudicium est
de penitentis grauioribus sæpè iniunctis) vn-
dique illos coarctatis, vt nullâ sibi penitus liceat liber-
tate potiri. Itaque indiscretè oppressi, prauis, & spi-
narum more perplexas intra se cogitationes conge-
runt, fouent, nutriunt, tantaque eas nutriendo vi
suffulciunt, vt omnia que illorum correctioni possent
admirulari, obstinatâ mente subterfugiant. Vnde
fit, vt quia nihil amoris, nihil pietatis, nihil beneuo-
lentia seu dulcedinis circa se in vobis sentiunt, nec illi
aliquid in vobis boni postea fidem habeant, sed om-
nia vestra ex odio & inuidiâ contra se procedere cre-
dant. Contingitque modo miserabili, vt sicut dein-
ceps corpore crescunt, sic in eis odium & suspicio om-
nis mali, in eis crescat. semper pronis & incuruis ad
vitia. Cùmque ad nullum fuerint in verâ charitate
nutriti, nullum nisi depressis supercilis, oculouè obli-
quo valent intueri. Sed propter Deum, vellem dicer-
tis mihi, quid cause sit, quòd eis tantum infesti estis?
Nonne homines, nonne eiusdem nature sunt, cuius
vos estis? Velle sine vobis fieri, quòd illi facitis, si-
quidem qui sunt, vos effectis? Sed esto, solis eos percus-
sionibus & flagellis, ad mores bonos vultis informa-
re. Vidistis vnquam aurificem ex laminâ auri vel ar-
genti, solis percussionibus imaginem speciosam for-
mâsse? Non puto. Quid tunc? Quatenus aptam for-
mam ex laminâ aptet, nunc eam suo instrumento le-
niter premit, & percutit, nunc discreto leuamine le-
nèue leuat & format. Sic & vos, si cupitis pueros ves-
tros ornatis moribus esse, necesse est, vt cum depressio-
nibus verberum, impendatis eis paterna pietatis &
mansuetudinis leuamen atque subsidium. Ad hæc Ab-
bas: Quod leuamen? quod subsidium? ad graues & ma-
turos mores, illos constringere laboramus. Cui ille:
Benè quidem. Et panis & quouis solidus cibus vilis &
bonus est, eo vitæ valent. Verùm subtrahito lacte, ciba
inde lactentem, infantem, & videbis eum magis ex
hoc strangulari, quàm recreari. Cur hoc? Dicere nolo,
quoniam claret. Attamen hoc tenete, quia sicut fragile
& forte corpus, pro suâ qualitate habet cibum suum,
ita fragilis & fortis anima, habet pro sui mensurâ
victum suum. Fortis anima, delectatur & pascitur
solido cibo, patientiâ scilicet in tribulationibus, non
concupiscere aliena, percutienti vnâ maxillam præ-
bere alteram, orare pro inimicis, odientes diligere, &
multa in hunc modum. Fragilis autem adhuc in Deû
seruitio, tenero lacte indiget, mansuetudine videli-
cet aliâ, benignitate, misericordiâ, hilari aduocatio-
ne, charitatiuâ supportatione, & pluribus huiusmodi.
Si taliter vestris & fortibus & infirmis vos coapta-
tis, per Dei gratiam omnes, quantum vestra refert,
Deo acquiretis. His, Abbas auditis, ingemuit, dicens:
Verè errauimus à veritate, & lux discretionis non
luxit nobis. Et cadens in terram ante pedes eius, se
pescasse, se reum esse confessus est, veniamq; de præ-
teritis petit, & emendationem de futuris repro-
misit.

Confrimo secundò hæc ipsa, doctrinâ S. Am-
broij, qui monet, ne humilitas desit Superiori, c. vii,
& vt is audiat subditum quasi parem, quasi aequalem,

Et ne monitio sit aspera, neque obiurgatio contumeliosa.

1. de digo.
Sacer. c. i.

Et alio in loco: Si virtutum finis ille est maximus, qui plurimorum spectat profectum, moderatio propè omnium pulcherrima est, qua ne ipsos quidem quos damnat offendit, & quos damnauerit, dignos solet facere absolutione. Denique sola est, qua Domini quasi tam sanguine Ecclesiam propagauerit, imitatrix beneficii caelestis, & redemptionem vniuersorum salubri sine temperans, quem ferre possint aures hominum, mentes non refugere, non pauere animi. Etenim qui studet humana infirmitatis emendare vitia, ipsam infirmitatem suis debet sustinere, & quodammodo pensare humeris, non abicere. Nam Pastor ille Evangelicus lassum ouem vexisse legitur, non abiecisse. Et Salomon ait. Noli iustus esse nimium. Debet enim iustitiam temperare moderatio. Nam quomodo se tibi curandum prebeat, quem fastidio habet: qui contemptui se, non compassioni medico suo putet futurum? Idem Dominus Iesus compassus nobis est, vt ad se vocaret, non deterreret. Miris venit, venit humilis. Denique ait: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiam. Reficit ergo Dominus Iesus, non excludit, neque abicit, meritoq; tales discipulos elegit, qui Dominica voluntatis interpretes, plebem Dei colligerent, non repudiarent. Unde liquet, eos inter Christi discipulos non esse habendos, qui dura pro mitibus, superba pro humilibus, sequenda opinantur, & cum ipsi quarant Dei misericordiam, aliis eam denegant.

h. 43. in
Genes.

Confirmo tertio Iudicio S. Chrysostomi, qui ponderans colloquium Loth cum suis concubibus, volentibus abuti hospitibus à se receptis: Nolite, quaeso, fratres mei, nolite malum hoc facere; haec, inquit, vera virtus est, ita mansuetè alloqui illos: Nullus enim agrum volens curare, & in famem castigare, cum iracundia & austeritate hoc facit &c. Quod si blanda monita non statim emendent delinquentes, non idè ad aspera denegandum est, sed iteratis sapientius lenibus monitis, expugnanda sunt vitia. Idè idem S. Chrysostomus cum dixisset, ne negligamus cum multà lenitate & mansuetudine monere fratres delinquentes, subdit: Nam est hodie verbis tuis non obtemperat, postea obtemperabit: & si neque secundò vel tertio admonenti obtemperabit, iterum tamen te videns irgentem, forte erubescet, & reueritus tuam curam, ab his qua offendunt desisset. Et nunquam dic: quia semel, & iterum, & tertio & sapius dixi, & nihil profeci. Ne dicere desinas: nam quanto magis tu perseveraueris, ita id magis & merces tibi crescit. Non videtur quantà omnium Deus nos longanimitate tolerat, & quomodo quotidie negligimus obtemperare eius mandatis, & neque sic cessat à curà nostrà? Simili modo & nos erga fratres nostros bene affecti magnam faciamus diligentiam: & oblittemur maligno illi demoni, vt irritos eius faciamus conatus.

h. 43. in
Caus.

Confirmo quareo. Monito S. Bernardi: Audiant Praelati qui sibi commissis semper volunt esse formidini, vtilitati raro. Erudimini qui iudicatis terram.

Discite subditorum maiores vos esse debere, non Dominos. Studet magis amari, quam metui. Et si interdum seueritate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fouendo, Patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite seueritatem. Suffundite verbera, producite verbera, peccata lacte pinguescant, non typho turgeant. Quid iugum vestrum super eos aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus à serpente paruulus, fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis: consideret unusquisque seipsum, ne & ipse tentetur. Alioquin ille in peccato suo morietur, sanguinem autem eius, ait, de manu tuà requiram.

Deniq; expertus sum, durè in Nouitiatu tractatos, non tantum non profecisse, sed pessimos ibi fuisse, & ad scelera grauiora, ac postea sacrilegia deuenisse. Ob auertionem enim graue à suo Magistro, eius doctrinas & monita contemnebat, exosa habebant, non exquebantur, tentationes ei & peccata non aperiebant sincere, & ita per dissidentiam & per auertionem animi, & in syncretitatem, & animi perturbationem, mediis spiritualibus non vtebantur ad fugam peccatorum, & perfectionis acquisitionem, & tandem vel à daemone, vel à prauis confectudinibus, aut habitibus malis, vel à peruersis fociis seducti, in domo orationis, tanquam in speluncâ latronum viuendo peruersè, non proficiebant: saepe etiam defecerunt, vel à vocatione, vel à qualicumq; illâ pietate, cum quâ ad Religionem & Nouitiatum accesserant.

Pro quare notanda est doctrina diuinitus tradita S. Gettrudi Virginis: Sunt, inquit, quidam, qui libenter propter Deum benefaciunt hominibus bonis, sed defectus malorum sine imperfectorum duris arguendo, quandoque per impatientiam, magis lacerant quam emendant. Et hi, videntur vlcera Domini, (in corpore Ecclesie, cuius vna pars imperfecta est, cuius tamen ipse est caput) quasi pugnis impetere furiosè, de quibus sanies repentino impetu expressa, resillire videtur in facies eorum scilicet arguentium, insipientes & deturpans eos. Sed benignus Dominus propria pietate deuotus, amicorumq; suorum specialium, quibus benefaciunt, amore prouocatus, haec quasi dissimulans, respicit ad ornamenta benefactorum specialibus suis impensum, & veste sua dextrâ id est, propter electorum merita, maculas illas detegit. Et adiunxit Dominus: Vnum quidam, saltem per expressionem vlcera amicorum suorum, dignarentur addiscere, qualiter vlcera corporis mei, scilicet Ecclesie, hoc est, defectus proximorum possent curare, vt scilicet primò leniter tangendo, id est, lenibus admonitionibus in charitate proximorum defectus studerent emendare. Dum autem perpenderent, se sic non posse proficere, processu temporis studerent duris corripiendo sanare.

Imitandus est hac in parte S. Paulus Apostolus; propositus etiam Superioribus nostris in Bullâ Iulij tertij.

Qua

Qua de re sic S. Chryostomus: Quemadmodum pater indulgens, qui filium habeat vniuentum, morbo correptum, medicamenta non admittentem, sed reuocantem, a fidens ei blanditur, deosculatur, amplectitur, omni genere blanditiarum flectere conatur ac persuadere, vt medicina remediis, morbum velit depellere. Sic & Paulus, toto dispersos orbe terrarum fideles, tanquam vniuentum filium amore complectens, cum plurimos videret in peccata prolapsos, & immedicabiles animi morbis correptos, deinde reprehensionis & castigationis medelam non admittere, sed repudiare ac resistere, lacrymis eos detinebat, vt cum gementem ac lugentem illum cernerent, ipso eius aspectu commoti, medicinam ferrent, ac depulsa aegritudine, pristinam valetudinem recuperarent, propterea monens semper lacrymabatur.

Imitanda est S. Gertrudis Virgo, qua tanto desiderio pietatis & gratia sapientia conueniebat illum qui erat arguendus, tantaque gratia sapientia ac discretione formabat verba (vt pote, qua linguam suam ante in sanguine dilecti sui, quam in cor scriberet alienum, inuenerat) vt nemo tam duro esset corde, cui vel vna gutta inerat pietatis, qui per eius verba non moueretur ad statum correctorem, aut saltem ad emendandi vel desiderium, vel voluntatem. Porro vbi per admonitionem suam compunctum quempiam aduersus se pauerat, ad hunc conuersa tanto est desiderio, tantaque erga illum compassione mota, vt confestim illi sinum beneuole exhiberet pietatis, totoque corde liquefacta, se ipsam illi, in quancunque posset, offerret consolationem.

Denique S. Franciscæ Romanæ S. Paulus & S. Benedictus deserunt hoc monitum, dicendum Confessorio discipularum S. Franciscæ, vt particulari sollicitudine (quam ab eo exigebat Mater Creatoris) dirigeret illas animas in via perfectionis. Idcirco vt indueret visera compassiois, relinquendo omnem nimium rigorem, & habendo respectum ad fragilitatem illorum, procurando cum prudentia & dexteritate, & tolerantia promouere opus tanti seruitij Dei.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Monita data cuidam Rectori nostræ Societatis, prima vice suum regimen inchoanti.

Quia essem in Prouinciâ Bohemiæ, nisi Anno 1540. nouo cuida in Prouinciâ Lithuanicâ Rectori, expetenti à me, Consilia seu Monita practica, hic adscribenda: qua cum rescisisset ei plurimum profuisse, & reddidisset eius regimen valde laudatum ab omnibus, existimavi pro coronide huius Opusculi ponenda, vt aliis quoque, si dignabuntur ea legere & exequi, vsui possint esse. Verum inter illa sunt quædam ad morem & genium Polonorum accommodata, & omnino in Polonia Regno necessaria, qua tamen extra Regnum Poloniæ non omnibus conueniunt Prouinciis, sed illis tantum, Lancij Opusc. Tom. 2.

qua similes Polonicis habent consuetudines, vt sunt vicinæ Prouinciæ Austria & Bohemiæ, valde bene ordinatæ, & Deo ac S. Ecclesiæ fideliter seruientes.

I. In primis frequenti lectione suarum Regularum, & aliarum Ordinationum ad eius minus spectantium, item Regularum aliorum Officialium sibi subiectorum, bene memoriæ imprimat, qua facere vel fugere, qua permittere, vel negare debet, & qua ab aliis faciendæ ac vitanda sunt.

II. Ita conuersetur cum domesticis, ne det illis occasionem cogitandi, quod non omnes æquè amet, sed plus aliquos, sine maiore causa maioris amoris, qualis non esset si non esset in iis notabiliter virtus magis conspicua.

III. Nunquam vllum reprehendat, aut moneat, aut puniat tunc, dum se sentit iratum, etiã si sit iusta causa irascendi, sed id faciat (si facientem esse recta ratio dictauerit) post sedatum iræ motum, vt monet S. Chryostomus hom. 62. ad populum in fine. Videat locum pulcherrimum supra allatum n. 39.

IV. Quouis diei tempore ad se accedentes admittat, nec reiciat ad tempus aliud, nisi ad sit grauissimum aliquod impedimentum, quod ipse qui accessit agnoscat, iustam esse causam reiciendi in aliud tempus colloquij.

V. Dum cum alloquitur subditus, nihil tunc aliud scribat, aut legat, aut faciat, ne putet se contemni, sed soli illi attendat.

VI. Habenda est ratio magna eorum, qui plus solito, aliquo tempore laborant, ne, dum aliqui ad extraordinariam collationem vel recreationem inuitantur, illi non inuidentur, vt sunt qui extraordinarias aliquas conciones fecerunt, vel faciunt, aut circa preparandas comedias multum laborant. Animantur enim magis ad labores, talibus inuitationibus & significationibus paternæ providentiæ.

VII. Procuratori ad pagos proficiscenti danda sunt omnia illa, vt esculenta & poculenta, qua ei domi darentur, si in pago illa non est inuenturus.

VIII. Non curet pro se vestes ex panno meliorem, quam pro aliis Sacerdotibus.

IX. Dum alicui mittuntur pia munuscula, vt sunt Imagines, Reliquie, Rosaria &c. nõ decimet illa: alioquin coget, vt talia sine licentiã postea occultè accipiantur. Quod si ex rebus missis pro se aliqua indiguerit, petat eam à subdito, ei verò aliquid æquiualens pro eâ donet omnino.

X. Dum accipit rationem conscientia ab aliquo, tantum de iis rebus tractet cum eo, quæ illi referuntur à subdito. Quod si habeat aliquid contra eum correptione vel reprehensione dignum, tunc ei non dicat, sed vel multò antè vel multò post. Tunc autem illa sola tractanda sunt, qua subdito solatium adferre vel augere possunt, functiones verò iudiciales & contristatiua